

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal "Komisjoni teatis "Bioloogilise mitmekesisuse hävimise peatamine 2010. aastaks ja pärast seda. Säätvad ökosüsteemi teenused inimeste hüvanguks"

KOM(2006) 216 lõplik

(2007/C 97/03)

22. mail 2006 otsustas Euroopa Komisjon vastavalt EÜ asutamislepingu artiklile 262 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses: "Komisjoni teatis: Bioloogilise mitmekesisuse hävimise peatamine 2010. aastaks ja pärast seda. Säätvad ökosüsteemi teenused inimeste hüvanguks".

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutava sektsiooni arvamuse võeti vastu 25. jaanuaril 2007. Raportöör oli härra RIBBE.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 433. istungjärgul 15.–16. veebruaril 2007 (15. veebruari istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 137, vastu hääletas 7, erapooletuks jäi 5.

1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee järelduste ja soovitude kokkuvõte

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ja komisjoni olukorrakirjeldus kattub: bioloogilise mitmekesisuse säilitamine on vajalik ja keskne ülesanne, mis ei tulene mitte ainult eetilistest ja moraalsest kohustusest. On ka piisavalt majanduslikke põhjuseid, mis nõuavad kiiremat ja edukamat tegutsemist. Ökosüsteemi teenuste vähenemisest tulenev majanduslik kahju on juba praegu hinnanguliselt sadu miljardeid eurosid. See on raiskamine, mida meie rahvamajandused endale lihtsalt lubada ei saa.

1.2 Liikide kadumine Euroopas on viimastel aastakümnetel langetatud miljonite üksikute väärtushinnanguliste otsuste tagajärg, valdav enamus neist otsustest on langetatud tulenevalt olemasolevatest seadustest. Bioloogilise mitmekesisuse vähendamise põhjustes on ebaseaduslikel meetmetel väga väike osa.

1.3 Kahjuks on bioloogilise mitmekesisuse areng olnud vaatamata poliitilistele lubadustele jätkuvalt negatiivne, mille põhjus ei ole oskamatus liikide kadumisega toime tulla. Senini puudus poliitiline tahe pikka aega hädavajalikuks peetud meetmete reaalseks rakendamiseks. Kogemused Natura 2000 võrgustikuga kõnelevad iseenda eest.

1.4 Komisjon toob teatises välja õiged põhjused: "juhtimisvead ja looduskapitali ning ökosüsteemi teenuste majandusliku väärtuse tunnustamata jätmise tavapärasel majandusteadusel". See ning asjaolu, et bioloogilise mitmekesisuse kaitsmise eetilist ja moraalset põhjust käsitletakse kavandamisel ja poliitilisel hindamisel teisejärgulisena, on viinud praeguseks olukorra teravnemiseni.

1.5 Vajaduste ja tegelikkuse vahel on väga suured lõhed, mis tuleb kõrvaldada, kui ei taheta usaldusväärsust kaotada.

1.6 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab tegevuskava esitamist ning peab selles nimetatud 160 (!) meetet mõtte

kaks. Enamik neist ei ole kindlasti mitte uued, vaid juba aastakümneid päevakorras. Tulevik näitab, kas kõnealuse tegevuskava esitamise kaudu leiab poliitika lõpuks tõesti nii palju jõudu, et toime tulla vajalikuks tunnistatud "oluliste muudatuste tegemisega", või saavad tööks paljude looduskaitsete kartused, et poliitikud külvavad ühiskonnapoliitiliselt tundliku valdkonna taas üle ainult sõnadega, milleks need ka jäävad.

1.7 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee näeb komisjoni teatises keske kriitikapunktina asjaolu, et strateegiliselt ei käsitleta komitee 18. mai 2006. aasta ettevalmistavas arvamuses (¹) tõstatatud küsimust, miks on vajaduste, lubaduste ja tegelikkuse vahel sedavõrd suured lõhed. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee avaldab kahetsust, et nimetatud probleem on komisjoni teatises ja tegevuskavast peaaegu täielikult välja jäetud.

1.8 Seetõttu peab EMSK eriti vajalikuks neljanda poliitika-valdkonna "Teadmiste pagas" prioriteetsena käsitlemist, et nii kodanikud kui poliitikud teadvustaksid nende tegevuse tegelikke tagajärgi.

1.9 Tähelepanu tuleks juhtida vajadusele aidata Euroopa Liidu naaberriikidel tugevdada nende bioloogilise mitmekesisuse kaitset ning vältida olukordi, kus EL või liikmesriik kaasfinantseerib projekte, mis võivad viia bioloogilise mitmekesisuse hävimiseni ELi mittekuuluvates Euroopa riikides.

1.10 EMSK toetab komisjoni kirjeldatud Euroopa Liidu globaalse vastutuse kontseptsiooni. Samas kui Euroopa Liit ja liikmesriigid kasutavad vähem kui 0,0004 % oma majandusjõust nimetatud globaalseteks bioloogilise mitmekesisuse arendamis- ja kaitsmismeetmeteks, kasvab praegu jätkuvalt nende vastutus globaalsete bioloogilise mitmekesisuse häirete (nt troopilised metsad) eest. Tulevikus võib biokütuse turu areng põhjustada olukorra edasist teravnemist.

(¹) ELT C 195, 18.8.2006, lk 96.

1.11 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee peab puuduseks, et tegelik tegevuskava on vaid tehniline lisa ja seega kättesaadav ainult inglise keeles eraldi SEK-dokumendina. Komitee kutsub komisjoni üles tõlkima tegevuskava kõigisse ametlikesse keeltesse ja seda laialdaselt levitama nii internetis kui paberkanalil.

1.12 Järelevalvet tegevuskava eesmärkide saavutamise üle peab teostama olemasolev bioloogilise mitmekesisuse ekspertgrupp. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee peab siinkohal tungivalt vajalikuks kodanikuühiskonna jõulisemat kaasamist.

2. Komisjoni dokumendi põhielemendid ja taust

2.1 Pärast seda, kui EL juba 1998. aastal bioloogilise mitmekesisuse strateegias sõnasõnalt bioloogilise mitmekesisuse hävimise "tohututele mõõtmetele" viitas, leppisid ELi riigi- ja valitsusjuhid 2001. aastal kokku bioloogilise mitmekesisuse "dramaatilise" vähenemise (ELis) peatamise aastaks 2010 (?). Nimetatud Euroopa Ülemkogul anti Euroopa avalikkusele lubadus taastada looduslikud elupaigad ja süsteemid.

2.2 Kõnealusel teatises, milles esitatakse tegevuskava bioloogilise mitmekesisuse kaitsmiseks, kirjeldab komisjon taas kord põhjalikult ja muljetavaldavalt praegust olukorda bioloogilise mitmekesisuse kaitsmisel, õigemini bioloogilise mitmekesisuse pideval vähenemisel. Kõnealune vähenemine on jätkuvalt äärmiselt murettekitav, mida näitavad ka kõik Euroopa Keskkonnaagentuuri uuringud ning ohustatud looma- ja taimeliikide nn punased nimekirjad riiklikul tasandil. Komisjon teeb teatises kindlaks, et eesmärgist peatada bioloogilise mitmekesisuse hävimine aastaks 2010 ollakse veel kaugel ja et jätkuvalt on seda negatiivset arengut võimalik pöörata "vaid oluliste muudatuste tegemisega poliitikas ja praktikas".

2.3 Lisaks märgib komisjon, et "rakendamise kiirus ja ulatus [on] olnud ebapiisavad" ning nõuab "kiiremat rakendamist nii ühenduse kui liikmesriikide tasandil", sest vastasel korral on reaalne oht, et "ülemaailmne 2010. aastaks seatud siht jääb saavutamata".

2.4 Seesugune eesmärgi mittesaavutamine oleks kahekordselt problemaatiline, sest bioloogilise mitmekesisuse kaitsmine ei ole mitte ainult eetilise ja moraalse kohustus loodu ees, vaid juba majanduslikel põhjustel mõttekas ja vajalik. Teatises märgitakse õigesti, et bioloogiline mitmekesisus on ökosüsteemi teenuste alus. "Need teenused hõlmavad toidu, kütuse, kiudainete ja ravimite tootmist, vee, õhu ja kliima reguleerimist, mulla viljakuse säilitamist, toitainete ringlust." Komisjon sõnul "muutub siiski umbes kahe kolmandiku maailma ökosüsteemi teenuste olukord aina halvemaks" ning sellega kaasnev majanduslik kahju, mida

mööndavasti on raske kindlaks teha, on komisjoni teatise hinnangul "sadu miljardeid eurosid".

2.5 Lisaks vaadeldakse komisjoni teatises seni tehtut ja sellega kaasnenud edu. Siinkohal ei käsitleta mitte ainult ELi, vaid ka globaalset olukorda ja ELi globaalset vastutust.

2.6 Teatise tegelik tuum on arutelu selle üle, mida tulevikus teha tuleb. Seoses sellega esitatakse (siiski vaid lisana SEK-dokumendi kujul) **ELi tegevuskava**, milles käsitletakse **nelja peamist poliitikavaldkonda** ning tuuakse välja nendega **seotud kümme prioriteetset eesmärki** ja määratakse kindlaks **neli peamist toetusmeetet**.

2.6.1 1. poliitikavaldkond on "**Bioloogiline mitmekesisus ELis**" Siia kuulub kümnest prioriteetset eesmärgist viis:

- kaitsta ELi kõige olulisemaid elupaiku ja liike;
- hoida alal ja taastada bioloogilist mitmekesisust ja ökosüsteemi teenuseid ELis üldiselt;
- hoida alal ja taastada bioloogilist mitmekesisust ja ökosüsteemi teenuseid ELi merekeskkonnas üldiselt;
- tugevdada regionaal- ja territoriaalarengu kokkusobivust bioloogilise mitmekesisusega ELis;
- oluliselt vähendada sissetungivate võõrliikide ja võõrgenotüüpide mõju ELi bioloogilisele mitmekesisusele.

2.6.2 2. poliitikavaldkond on "**ELi ja maailma bioloogiline mitmekesisus**", kuna bioloogilise mitmekesisuse kadumine ei piirdu ju vaid ELi alaga ning nii EL kui liikmesriigid on võtnud rahvusvahelisest õigusest tulenevaid kohustusi bioloogilise mitmekesisuse globaalseks kaitsmiseks, teisalt on neil ka kaubandussuhetest tulenev kaastavustus globaalse arengu eest. Siinkohal tuuakse välja kolm prioriteetset eesmärki:

- oluliselt tugevdada bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemi teenuste rahvusvahelise juhtimise tulemuslikkust;
- oluliselt tugevdada toetust bioloogilisele mitmekesisusele ja ökosüsteemi teenustele ELi välisabis;
- oluliselt vähendada rahvusvahelise kaubanduse mõju maailma bioloogilisele mitmekesisusele ja ökosüsteemi teenustele.

2.6.3 3. poliitikavaldkond on "**Bioloogiline mitmekesisus ja kliimamuutus**" ning selle eesmärk on

- toetada bioloogilise mitmekesisuse kohandamist kliimamuutusega.

(?) Eesistujariigi järeldused, Euroopa Ülemkogu, Göteborg, 15.–16. juuni 2001.

2.6.4 4. poliitikavaldkonnana käsitletakse teatise ja asjaomasest tegevuskavas **“Teadmiste pagasit”** ning kümnes ja viimane prioriteetne eesmärk on

- oluliselt täiendada ELis ja kogu maailmas bioloogilise mitmekesisuse kaitsmise ja selle säästva kasutamiseiga seotud teadmiste pagasit.

2.6.5 Neli peamist toetusmeetet on

- piisava rahastamise tagamine,
- ELi otsustusprotsessi tugevdamine,
- partnerluste loomine,
- inimeste harituse taseme, teadlikkuse ja osaluse suurendamine.

3. Üldised märkused komisjoni teatise sisu kohta

3.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab teatise avaldamist ja tegevuskava koostamist, mis toimus 22. mail 2006, st neli päeva pärast komitee ettevalmistava arvamuse **“Euroopa Liidu kampaania bioloogilise mitmekesisuse säilitamiseks: kodanikuühiskonna panus ja positsioon”** vastuvõtmist. EMSK märgib, et tookordse olukorra analüüs ning põhjused kattuvad mõlemas dokumendis peaaegu täies ulatuses.

3.2 EMSK märgib, et liikide ja elupaikade vähenemise eraldi põhjused, nagu maa kasutamise intensiivistumine või senini ulatuslikult kasutatud elamupiirkondadest loobumine, pinnase kokkusurumine ja asulate kontrollimatu areng, on juba aastaid teada ning mitmekülgset teaduslikult dokumenteeritud. Need tulenevad alati majandusosalejate otsustest ja meetmetest või poliitilistest otsustest, mis tehakse olemasolevate seaduste raames. Ebaseaduslikud meetmed põhjustavad bioloogilise mitmekesisuse ohustatust suhteliselt harva. Seaduslikud poliitilised, sisulised ja väärtushinnangulised otsused on need, mis põhjustavad bioloogilise mitmekesisuse hävimist. Tihti on kõnealuste otsuste aluseks või ajendiks ELi, liikmesriikide ja kohalike omavalitsuste otsused ja toetusvahendid.

3.3 Olukorra kirjeldamise ja analüüsi osas kattuvad Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee seisukoht ja komisjoni teatis ka põhjenduste puhul, miks on vaja säilitada bioloogilist mitmekesisust. Komisjon nimetab teatise eetilisi ja moraalseid ning majanduslikke põhjuseid, komitee räägib ettevalmistavas arvamuses maastike ja bioloogilise mitmekesisuse tähendusest ja praktilisest väärtusest.

Poliitiliste nõudmiste ja tegelikkuse lahknevus bioloogilise mitmekesisuse puhul

3.4 Kõnealune komisjoni teatis lisandub poliitiliste dokumentide pikka jadasse, milles lubatakse bioloogilise mitmekesisuse hävitamise peatamist. Ikka ja jälle on antud vastavaid poliitilisi

lubadusi, viimati detsembris 2006 toimunud ELi keskkonnaministrite kohtumisel, kus komisjoni teatis heaks kiideti.

3.5 Kuid Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee peab kahetsusega märkima, et liiga tihti on vajaduste ja tegelikkuse vahel märkimisväärsed lõhed ning avalikkus paneb seda loomulikult tähele. Näiteks kehtestasid kalanduse eest vastutavad ministrid detsembri lõpus tursa püügikvoodid, mis on kõikide (!) merebioloogide arvates liiga kõrged ja põhjustavad suure tõenäosusega varude kadumist. Vaatamata sellele räägiti “heast tulemusest”. See viitab kas probleemi ning põhjuse ja tagajärje vahelise seose väga erinevale hindamisele või siis käsitletakse teemat suusõnal, kuid tegelikkuses tehakse teadlikult poliitikat, mis põhjustab bioloogilise mitmekesisuse hävimist.

3.6 Komitee on nimetatud probleemile viidanud mitmetes kõnealuse teema kohta koostatud arvamustes ning hoiatanud poliitikat ähvardava usaldusväärsuse kadumise ohu eest.

3.7 Ilmselt on erinevusi selles, kuidas hindavad komisjon ja EMSK küsimust, millises ulatuses näevad ja hindavad bioloogilise mitmekesisuse vähenemise probleemi tähtsust elanikkond, poliitilised vastutajad ja olulisemad majandusosalejad, ning ennekõike, mil määral nad poliitiliselt selle vähenemise vastu tegutsesid. Siinjuures ei väida EMSK, et bioloogilise mitmekesisuse hävimist ei teadvustata. Ja mitte kedagi, ei ühtegi kaaskodanikku ega ühtegi poliitikut ei süüdistata komitee selles, et otsuseid langevatate teadlikult eesmärgiga nõrgendada bioloogilist mitmekesisust. Kuid ilmselt on suuri raskusi oma otsuste pikaajaliste tagajärgede hindamisel ja nende põhjal järelduste tegemisel. Üks näide, mis kõnealust olukorda täiendavalt illustreerib, on maaparandusmeetmed, mida rakendati mõnes uues liikmesriigis, muu hulgas Poolas, ajavahemikul 2004–2006 ja mis on kavandatud maapiirkondade arengu programmi raames ajavahemikuks 2007–2013. Euroopa Liidu vahenditest rahastatavad “põllumajanduslike veeressursside majandamise” meetmed seisnevad peamiselt jõeluhtade tehnilises ümberkujundamises. See toob kaasa mitmed negatiivsed tagajärjed alates bioloogilise mitmekesisuse hävimisest. Kõnealuseid meetmeid rakendatakse ja kavandatakse kahjuks ka võimalikel Natura 2000 aladel.

3.8 Komisjon väidab, et bioloogilise mitmekesisuse säilitamise küsimused mängivad olulist rolli Lissaboni strateegia juures ning ka Regioonide Komitee märgib oma arvamuses kõnealuse teatise kohta, et ta “kiidab heaks nõukogu 23.–24. märtsi 2006. aasta järeldused, millega kutsutakse üles arvestama Lissaboni strateegia raames määratletud poliitikavaldkondade 2010. aasta eesmärkidega”. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kahtleb väga, kas see võimalik on. Komitee on sunnitud tõdema, et bioloogilise mitmekesisuse rolli ja olulisusi käsitletakse majanduspoliitika kontekstis vähe. Nagu hinnang näitab, esineb Lissabonis strateegias mõisteid “bioloogiline mitmekesisus” ja “looduskaitse” kui üldse, siis kõrvalisena ning riiklike reformikavade puhul ei ole see teistiti.

3.9 Komisjonil on õigus, kui ta ütleb teatistes, et “olulised mõjurid on juhtimisvead ja looduskapitali ning ökosüsteemi teenuste majandusliku väärtuse tunnustamata jätmise tavapärase majandusteaduses”. Kui nimetatud väärtust tõepoolest tunnustatakse ja sellest tulenevalt muudetakse “väliskulud” sisesteks, siis sellisel kujul probleemi ei tekiks.

3.10 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee juhtis eelpoolnimetatud ettevalmistavas arvamuses tähelepanu asjaolule, et konfliktid majanduskasvu ja bioloogilist mitmekesisust edendavate strateegiatega vahel pigem suurenevad. Tänapäeval käsitatakse majanduskasvu tihti diferentseerimata kui koguste kasvu ning seesugust majanduskasvu võib bioloogilise mitmekesisuse säilitamine takistada ja raskendada. Seega ei vaadelda looduskaitset ja bioloogilist mitmekesisust valdavatel juhtudel, nt sisulised ja kavandamisotsused, mitte majandusliku arengu võimalusena, vaid tihti selle takistuse või tõkkena. Vaid nii on võimalik seletada survet, mida ikka veel, kohati teravdatult, avaldatakse ELi looduslike elupaikade ja linnukaitse direktiivi ning sellest tuleneva Natura 2000 võrgustiku vastu. Kuigi keskkonnavolinik Dimas avaldab nimetatud direktiivi muutmisele vastuseisu⁽³⁾, on siiski märgatav, et looduskaitset nähakse tihti rivaalina maakasutamise määramisel ja arengut pidurdava asjaoluna ning äärmiselt harva majandusliku arengu alusena. Näiteks Natura 2000 võrgustiku rakendamise rahalisi kulutusi või kohustusi käsitatakse koormana, mitte investeeringuna tulevikku; samuti ei eraldata vajalikke vahendeid.

3.11 Nimetatud “majandusliku” arusaama kõrval looduskaitsest ja bioloogilisest mitmekesisusest, mis on vastuolus komisjoni majandusliku põhjendusega bioloogilise mitmekesisuse säilitamiseks, on ka teine probleem, mille looduskaitse eest vastutajad on ise põhjastanud ja mis on viinud konfliktide teravnemiseni maaomanike ja -kasutajatega. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on mitmeid kordi esile toonud, et viis, kuidas nt Natura 2000 võrgustikku kavandati ja nüüd rakendatakse, on suurepärase näide sellest, kuidas looduskaitse toimida ei saa. Riikliku või piirkondliku tasandi ministrid kritiseerivad järsku õiguslikke aluseid, mille nad ise aastate eest löid. Põllumajandustootjatele ei eraldata poliitiliselt lubatud hüvitisi ning otsuseid langetatakse asjaomaseid maaomanikke või -kasutajaid kõrvale jättes, mitte neid kaasates. Seesugune looduskaitse muutub ebausaldusväärseks ja tekitab umbusaldust.

3.12 On mitmed näited, et mõistlikul viisil koostööd tehes võib saavutada märkimisväärset edu, kui poliitikud ja haldustasand oma lubadusi peavad ja reaalselt partnerlust arendavad.

ELi rahastamisotsused negatiivse näitena

3.13 Just ELi 2005. aasta detsembri Euroopa Ülemkogu rahastamisotsused finantsperspektiivi 2007–2013 kohta tões-

⁽³⁾ mida EMSK tervitab.

tavad bioloogilise mitmekesisuse säilitamise seisukohalt eriti olulise 2. samba vahendite vähendamisega tõsiasja, et vaatamata ülevatele selgitustele ja eesmärkidele tuuakse poliitiliste kaalutluste puhul ohvriks bioloogiline mitmekesisus. Asjaolu, et pool aastat pärast ülalnimetatud ELi Euroopa Ülemkogu rahastamisotsuseid nimetab komisjon tegevuskavas ühena neljast toetusmeetmest piisavate rahaliste vahendite tagamist Natura 2000 jaoks, on sisuliselt ja vormiliselt küll õige nõudmine, kuid paraku ei ole sellel poliitilise tegelikkusega midagi pistmist. Pigem tõestab see sõnade ja tegude lahknevust.

3.14 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on mitmeid kordi märkinud, et pärast seda, kui ühise põllumajanduspoliitika 2. sambale on lisatud ülesandeid, nt Natura 2000 võrgustiku rahastamine ja veepoliitika raamdirektiivi rakendamine, on 2. sammas täiesti alarahastatud. Mida peab kodanik arvama poliitikast, mis on täiesti selgelt vastuoluline ja kutsub sihilikult esile kohapealseid konflikte.

3.15 Seetõttu on Regioonide Komiteel täiesti õigus, kui ta oma arvamuses kutsub üles “2008. aastaks kavandatud 2007.–2013. aastate finantsperspektiivi ülevaatamisel eraldama suure osa vahenditest säästvale põllumajandusele ja maastikukaitsele”.

3.16 Sama kehtib komisjoni sisult õige väite kohta, et oluline on “tagamine, et regionaalarengule eraldatud ühenduse vahendid soodustavad bioloogilist mitmekesisust, mitte ei kahjusta seda; koostöö tegemine planeerijate, arendajate ja bioloogilise mitmekesisuse huvide vahel”. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee toetab tugevalt seda praeguseks juba mitmeid kordi välja öeldud nõudmist. Siiski on ka siin ilmselge vastuolu (õigete) lubaduste ja igapäevase poliitilise tegelikkuse vahel, sest põhimõtteliselt ei ole midagi muutunud. Jätakuvalt rajatakse (osaliselt ELi kaasrahastamisel) infrastruktuuriprojekte looduskaitse seisukohalt läbi kõige väärtuslikumate alade ning vaatamata looduskaitse jaoks vajalikele tasakaalustavatele või asendusmeetmetele on tagajärg (vt ELi olukorrajeldust) bioloogilise mitmekesisuse hävimine.

3.17 Samuti on Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamusel, et kui tahetakse enda püstitatud nõudmistele vastavat sidusat poliitikat arendada, siis peavad struktuurifondidele kehtestatud nõudmised kehtima ELi kõikidele kuludele.

3.18 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee näeb lähtekohti kõigis valdkondades, kus EL on oma pädevustele vastavalt vastutav. Üks niisugune lähtekoht on põllumajanduspoliitika. Kuid olukord näitab, et olemasolevatest õigusaktidest ei piisa bioloogilise mitmekesisuse täieulatuslikuks säilitamiseks. Kui põllumajandusmaksed seotakse vaid kehtivate õigusaktide järgimisega, siis saab kiiresti selgeks, et sellega ei soodustata bioloogilist mitmekesisust.

3.19 Põllumajanduseelarvest valdava osa moodustavad otsetoetused põllumajandustootjatele ei ole suunatud bioloogilise mitmekesisuse soodustamisele, vaid põllumajandustootjate ettevalmistamiseks maailma turgude väljakutsetele. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on mitmeid kordi rõhutanud, et Euroopa põllumajandusmudelit, mis hõlmab muuhulgas ka bioloogilise mitmekesisuse säilitamist, ei saavutata maailmaturu tingimustega. Ei ole reaalne muuta põllumajandustootjad maailmaturule sobivaks ja neilt samal ajal oodata, et nad bioloogilist mitmekesisust edendaksid.

3.20 Seetõttu nõudis komitee, et "kuni maailmaturu tingimused täieulatuslikku looduskaitsega kokkusobivad põllumajandust pigem takistavad, ... tuleb teha poliitiliselt suuri jõupingutusi", näiteks nii, et "põllumajandus- ja keskkonnameetme toetuse määrasid suurendatakse nii, et kõik ELi põllumajandustootjad otsustaksid keskkonnasõbralike toomisviiside kasuks" (*) Ka siin jääb tegelikkus lubadustest maha.

3.21 On selge, et bioloogilise mitmekesisuse kaitse puhul on poliitiline olukord täiesti erinev teistest poliitikavaldkondadest, nagu finants- ja stabiilsuspoliitika, kus komisjon püüab, osaliselt ka vaatamata suurele vastuseisule, läbi suruda äratuntava poliitilise suuna ja kus on nt Maastrichti kriteeriumid ja ka vahendid, et nõuda õigeks peetava suuna hoidmist. Bioloogilise mitmekesisuse säilitamise puhul ei jõuta poliitikute sõnadest eriti kaugele.

3.22 Just seetõttu käsitles komitee oma ettevalmistavas arvamuses ühe põhipunktina küsimust, et milline ühiskondlik taust võimaldab olukorda, kus kõik räägivad bioloogilise mitmekesisuse poolt, kuid kus bioloogiline mitmekesisus siiski dramaatiliselt hävib. Komitee jõudis järeldusele, et ühiskond (ja suurem osa poliitikast) ei tunne kuigivõrd bioloogilise mitmekesisuse tähendust ja praktilist väärtust. Kui bioloogilise mitmekesisuse säilitamise kahte põhjust täies ulatuses ei aktsepteerita ja ei mõisteta, siis asjaomane poliitika ei toimi. Seetõttu palus Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee asetada poliitika pearõhk bioloogilise mitmekesisuse säilitamise hädavajalikkusest teavitamisele. Komisjoni esitatud ELi tegevuskavas käsitletakse probleemi küll 4. poliitikavaldkonna ja kesksete toetusmeetmete raames, kuid siiski mitte vajaliku põhjalikkusega.

3.23 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ei hakka siinkohal kordama 18. mai 2006. aasta arvamuses esitatud väiteid. Komitee saab vaid paluda, et komisjon, nõukogu ja parlament heidaksid asjaomastele kaalutlustele veel kord pilgu. Bioloogilise mitmekesisuse arengu dramaatiline olukord on teada, see tuleneb valdavalt seaduslikust kaubandusest. EL on küll kehtestanud mõned meetmed, kuid need ei toimi muuhulgas seepärast, et need on võetud poolikult. Jätkuvalt langetatakse otsuseid, mis on kahjuliku mõjuga.

(*) "Ühise põllumajanduspoliitika tulevik", Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus 21. märtsist 2002, EÜT C 125, 27.5.2002, lk 87–99.

4. Konkreetsete märkused

4.1 Kui ühes tegevuskavas esitatakse olukorra parandamiseks 160 eri ettepanekut, siis näitab see, et paljudes poliitikavaldkondades ja eri tasanditel on ilmselt puudujäägid. Samas tuleb küsida, et kas kõik meetmed on võrdselt olulised ja kas neid saab üheaegselt käsitleda. Küsimus ei tähenda, et Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee peaks kas või ühte esitatud meetmetest vaele, kuid komiteel on kahtlus, kas kõiki neid tõesti tõsiselt järgitakse.

4.2 Komitee arvates on väga oluline viivitamatu ja ulatuslik tegelemine 4. poliitikavaldkonnaga: tungivalt tuleb parandada teadmisi bioloogilise mitmekesisuse reaalsest tähendusest ja vastavate otsuste tegelikest pikaajalistest tagajärgedest bioloogilisele mitmekesisusele. Vaid siis, kui on olemas vastav teadmiste pagas, mida poliitika ja ühiskond tõesti tunnustavad, saab tekkida poliitiliselt vajalik olukord, et tegeleda "oluliste muudatuste tegemisega poliitikas ja praktikas", mida komisjon vajalikuks peab. Väga raske on vastata küsimusele, kas praegu jääb puudu vastavatest teadmistest ja ideedest või pigem poliitilisest kehtestamistahtest või -võimest.

4.3 ELi hinnatakse selgelt selle järgi, kas ta viib ellu tegevuskavas esitatud lubadused, muuhulgas valdkondliku ja kulutuste poliitika teisiti korraldamine. Detsembrikuu rahastamisotsused tekitavad paljudes asjaosalistes kahtlust, et kas kõnealust poliitilist suunamuutust tõsiselt võetakse. Kahtlust süvendab asjaolu, et varem ei ole edu saavutatud isegi seal, kus majanduslikud huvid tõhusat bioloogilise mitmekesisuse kaitset ei takista.

4.4 Näiteks üks probleemne teema, mida komisjon terves dokumendis üldse ei käsitle, kuigi see on paljude ohustatud liikide jaoks väga oluline, on jahipidamine. ELi 27 liikmesriigis, Šveitsis ja Norras lastakse või püütakse igal aastal umbes 102 miljonit lindu, sealhulgas umbes 37 miljonit laululindu. Need arvud põhinevad jahistatistikal. On kindel, et jahipidamisest tingitud rändlinnuliikide kadu on oluline suremuse põhjus.

4.5 Kiivitajad, nepid, rägapardid, lõokesed, vutid, turteltuvid ja mudanepid on linnuliigid, mille arvukus kogu Euroopas ja või mõnes Euroopa osas väheneb ning seepärast tuleks neid jahipidamisest säästa. Sealjuures tuleb silmas pidada, et jaht rändliikidele on enamikes Euroopa riikides elanikkonnast vaid väikese vähemuse vaba aja veetmise viis. Majanduslik põhjus puudub, jahtipidamine on puhas meelelahutus. Vaatamata sellele või just seetõttu ei ole siin saavutatud edu. Ikka ja jälle ilmneb, kui raske on muuta isegi seesuguseid harjumusi ja vastavalt veelgi raskem on ellu viia "olulisi muudatusi".

4.6 Kreeka saar Tilos on märkimisväärne positiivne näide selle kohta, mida võib teha jahikeeld. Alates 1993. aastast saarel enam jahti ei peeta ning selle tulemusena on liigiline mitmekesisus ja liikide arvukus tohutult suurenenud. Euroopa Liit toetas nimetatud arengut muuhulgas LIFE projektiga.

4.7 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee soovib lõpetuseks veel märkida, et toetab komisjoni globaalse vastutuse kontseptsiooni. Komitee märgib siiski, et ka siin ei ole EL edusammud veel märkimisväärsed. Komisjon ütleb teatistes, et bioloogilise mitmekesisuse säilitamise rahvusvaheliste projektide jaoks kasutatakse "siiski alla sajandiku ühenduse ja liikmesriikide aastastest arenguabi kogueelarvetest", st vähem kui 0,004 % kõigist kulu- tustest.

4.8 Samuti on ilmne suure kaasvastutuse küsimus bioloogilise mitmekesisuse hävitamise eest maailma teistes osades. Teatistes tuuakse troopiliste metsade hävitamise näide. Komitee on mures, et metsade hävitamine ei ole kahjulik mitte ainult bioloogilise mitmekesisuse kaitse seisukohalt, vaid ka kliima kaitsmise põhjustel: 20 % globaalsest CO₂ hulgast on tingitud metsade hävitamisest.

4.9 Komitee tõstab esile selget riski, millega põllukultuuride tootjad ja karjakasvatavad silmitsi seisavad toiduainete tootmiseks vajalike geneetiliste ressursside kiire erosiooni tõttu.

4.10 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee väljendab sügavat muret, et ELi biokütusestrateegia rakendamise tulemusena võib aset leida jätkuvate ulatuslike troopiliste metsade hävitamine, kui loodus- ja keskkonnakaitsele vastavalt toodetud oma toodete asemel leiab kasutust odavam importkaup. Malaisia toodab praegu umbes 5 miljonit tonni palmiõli aastas ning selleks rajatud istandused põhjustasid ajavahemikus 1985–2000 umbes 90 % kõikide vihmametsade hävimisest. Nüüd tahetakse palmi-

õliistanduste rajamiseks hävitada veel 6 miljonit hektarit vihma- metsa, Indoneesias lausa 16,5 miljonit hektarit. Palmiõli on mõeldud ekspordiks. Saksamaal Schwäbisch-Hallis, mida nimeta- takse meelsasti energiapoliitika eeskujuks, käitatakse soojust ja elektri koostootmisjaama 90 % ulatuses palmiõliga.

4.11 Lisaks nendele sisulistelt ja strateegiliselt erinevatele hinnangutele soovib Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee märkida veel kahte vormilist asjaolu.

4.11.1 Asjaosalistele ja huvitatud ringkondade jaoks on väga ärritav, kui ühest poliitikavaldkonnast ülevaate saamiseks tuleb kokku otsida ELi erinevaid dokumente. Tulenevalt haldustehnilisest nõudmisest, et komisjoni dokumendid peavad lühikesed olema, ei ole komisjoni teatisele lisatud tegelikku tegevuskava, mida teatise sisukorras esitatakse kui 1. lisa. Tegevuskava on kättesaadav vaid eraldi SEK-dokumendina, kusjuures vastaval esilehel ei esine terminit "tegevuskava". Seal mainitakse vaid "tehnilist lisa". Tegevuskava on kättesaadav vaid inglise keeles (st mitte kõigis ametlikes keeltes) ja kirjakuult pigem raskesti loetav. See on ärritav. Euroopa Majandus ja Sotsiaalkomitee kutsub komisjoni üles tõlkima tegevuskava kõigisse ametlikesse keeltesse ja seda laialdaselt levitama nii internetis kui paber- kandjal.

4.11.2 Komisjon teeb ettepaneku, et järelevalvet tegevuskava eesmärkide saavutamise üle teostab olemasolev bioloogilise mitmekesisuse ekspertgrupp. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalko- mittee teeb soovitusena ettepaneku kaasata oluliselt jõulisemalt kodanikuühiskonda, eelkõige just eelpool ning ettevalmistavas arvamuses üksikasjalikult käsitletud probleemi tõttu, et tead- likkus kõnealustest teemades on väga madal ja sellest tulenevalt on vähe "kaasatuse" tunnet.

Brüssel, 15. veebruar 2007

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee

president

Dimitris DIMITRIADIS